

GÜNÜMÜZDE ECZACILIK EĞİTİMİNDE YABANCILAŞMA

Sinan Özkan *

"Özgür insan, kişi olmuş insandır. Özgür toplum da, bireyleri kişiler olan toplum. Bu ne demektir ve nasıl sağlanacaktır? Özgürlük sorununa çözümlenici bir yaklaşımın düğüm noktası buradadır. Bu, bizi çağımız insan felsefesinin ve çağdaş hümanizmin anahtar kavramı üzerinde düşünmeye yöneltecektir. Bu kavram yabancılaşma kavramıdır. Özgürlük ve yabancılaşma olgularını birbiriyle olan diyalektik ilişkileri içinde ele almak, yirminci yüzyıl düşüncesinde insan ve değer sorunlarına ayağı yere basan, pratikte temellendirilebilen çözüm olanakları önerebilememizi sağlar. (1)

Yabancılaşma terimi hukuk dilinde "Haksız iktisabı" anlatan bir kavramdır. Bugünkü anlamıyla yabancılaşma, etkili ve egemen dış etmenlerin (ekonomik, toplumsal, ya da kültürel) etkisiyle kişinin insani bütünlüğünde bir bölünme hatta parçalanma meydana gelmesi demektir. Yabancılaşmaya uğraşan kişi; şu ya da bu yöndeki üreticiliğinde, yaratıcılığında, değerlendireciliğinde, olanakları kendi dışındaki koşullarla kısıtlandırılmış kişidir. İnsanın emeğinin, insan düşüncesinin ve özelle her türlü insan etkinliğinin ürünleri dondurulup putlaştırıldığında, yaşamayan, soyut bir mutlak güç haline gelerek, insani koşullandırmaya, parmağında oynatmaya başladığında, o insanın sınıfı, dünya görüşü ne olursa olsun yabancılaşma tehlikesinin çanları çalmaya başlamış demektir. (2)

Terimin bir öteki çağdaş ve yaygın kullanımı ruhbilim kökenli; "bir kimsenin en derin özduyuları ve öz gereksinimleriyle bağlantısını yitirmesi", Melvin Seeman 1959 yılında yayımlanan yazısında kavramın anlamını beş açıklama altında topluyor: (3)

1 — Erksizlik: İçerisinde yaşanan toplumu etkilemede yetersizlik ya da yetersizlik duygusu ta-

şımak.

2 — Anlamsızlık: Yönetme ve inanç yolları eksikliği duygusu

3 — Normsuzluk: Benimsenmiş ereklelere ulaşmakta yasal olmayan araçların gerektiği duygusu.

4 — Yahtım: Belirlenmiş normlara ve ereklelere yabancılaşma.

5 — Özyabancılaşma: Gerçek doyum sağlayıcı eylemler bulunmakta yetersizlik.

"Çağdaş toplumda bulunduğumuz biçimiyle yabancılaşma nerdeyse tamdır. İnsanın işiyle, tükettiği şeylerle, devletle, hemcinsleriyle ve kendisiyle olan ilişkilerini sarıp kaplamıştır. (4)

Görüldüğü gibi çok geniş kapsamlı olan yabancılaşma kavramı "Ekonomik yabancılaşma", "Kültürel yabancılaşma", "Ahlaki yabancılaşma" bütününde yer almıştır.

Bu yazıda yabancılaşma kavramını eğitim üzerindeki etkisini inceleyeceğiz.

Bir mesleği seçerken; o mesleğin insan üzerinde ve toplumdaki yerini sosyal ve ekonomik değerler belirler. Eczacılık mesleğinin toplumsal statüsünü belirlerken sosyal ve ekonomik değerlerinin ne olduğunu belirlemek gerekir.

Eczacıyı iyi bir eğitim görmüş, insanlarla kolay ilişki kuran, bulunduğu çevrede tanınan ve saygınlığı olan, insan ilişkilerindeki toplumsal ve sosyal etmenlerin yanısıra, "mesleğinin sihri değerini emeğinin ürünleri ile yansıtan, emeğinin ürünü olan ilacının bedeli para ile ödendiğinde bile borçlu kalınan bir kişidir." (5) Bu sosyal değerler eczacılık mesleğinin toplumsal statüsünü belirlemektedir.

Türkiye kapitalist ekonomi modelini seçip kapalı ekonomi, dışa bağımlı ekonomi sistemini seçtiğinde, meslek seçiminde ekonomik değerler benimsenmiştir. Eczacı bulunduğu yerleşim yerlerinde kazanç durumunun yardımıyla meydana ge-

* G. Ü. Eczacılık Fakültesi Öğrencisi

len saygınlığı, yaşama standartındaki yüksekliği, tüketme ve mal-mülk sahibi olma özelliğinden dolayı toplumsal statüde ekonomik değerler belirleyici bir yer tutmuştur.

Bu iki değer karşısında eczacı olma bilinci ve talebi artmıştır. Eczacılık Fakültesine giren insanlar kafalarında beliren eczacılık mesleğinin ekonomik-sosyal değerleri ile eğitimlerine başlamışlardır. Toplumsal işbölümünde kendilerini yararlı kılacak bir eğitimin beklentisine giriyorlar. Bu eğitim toplumsal işbölümünde eczacıyı tanımlamaktan uzak bir eğitimidir. Birbiri ile ilintisi olmayan ve birbirini tamamlamayan dersler ve pratik uygulamalar ile öğrenciler teskeresini bekleyen asker konumuna sokulmaktadır. Bu eğitim sisteminde genç eczacı adayına ezbere dayanan bir bilgi yığını verilmektedir. Ayrıca bu ezber bilgileri, genç eczacı adaylarının kafasını işgal ederek düşünme yeteneklerini sınırlamaktadır. Anlamı yeterince anlaşılmayan bu bilgiler kısa bir süre sonra zaten unutulmaktadır. Bu eğitim sisteminde genç eczacı adayları türlü sahtekarlık ve ezbercilikle teskeresini (diplomasını) almaya çalışmaktadır. Bunun kaçınılmaz sonucu olarak öğrenci eğitime olan güvenini yitirecek kendini dışlamaktadır. İnsan tarafından üretilmiş ve kurallaştırılmış olan eğitim, insanın karşısına öcü olarak görüldüğünde bir çıkmaza girilir. İşte bu çıkmaz yabancılaşma olarak betimlenir.

"Bağımsız olarak düşünebilmek her insanda geliştirilmesi gereken en önemli niteliklerden biridir. Ve okullar insanlara nasıl düşünüleceğini öğretmelidir. Bir insana düşünmesini öğretmek ve öğrenciyi çalışmalarını sırasında sadece ve çok fazla belleğini kullanmaya değil fakat daha çok kelimenin tam anlamıyla, düşünce istiyen problemleri çözmek için kendi yeteneğini kullanmaya yönel-

tecek şekilde bilgiyi özümseme sürecini, manevi kültürün özümseme sürecini öğretmek demektir.

Bağımsız olarak düşünme yeteneği insanın doğuştan sahip olduğu bir şey değildir. Depolanmış bilgi kişiye bağımsız düşünme yeteneği vermez. Düşünme yeteneğini geliştirmiş fakat belleğini, içlerinde belki doğruları da bulunan gerçekler ve ilkelerle tıka basa dolduran kişi, bilgisini gerçek yaşama nasıl uygulayacağını bilmeden, hazır bir düzlem üzerinde çalışan doğmatik olur. Bir insan sadece hazır gerçekleri değilde gerçeğe varma yollarını da bildiği zaman bağımsız düşünmeye başlar. (6)

Eczacılık mesleği toplumsal işbölümü içerisinde emeğinin gücü ile ayakta duracaktır. Bu ayakta duruş sürecini de eğitim sağlayacaktır. "Gerçek üniversitelerin topluma yol gösteren ve örnek olan bilim ve uygulama kurumları olması gerekir. Bunun sağlanması için ise bağımsız, üretime dönük bir yapıda olmalıdırlar." (7)

KAYNAKLAR

- 1 - I. Boyacıgiller "Eczacının Yabancılaşması" T.E.B. Haberler sayı: 24-25 Kasım-Aralık 1986
- 2 - a.g.e.
- 3 - a.g.e.
- 4 - Pars Esin "İşbölümü, Yabancılaşma ve Sosyal politika" A.U.S.B.F. yayını No: 502
- 5 - I. Boyacıgiller "Eczacının Yabancılaşması" T.E.B. Haberler sayı: 24-25 Kasım-Aralık 1986
- 6 - N.LANDA'nın Lenin on educating the youth (Novosti Press Agency Publishing House Moskow 1975) Çeviren: Ahmet Oktay Kızıllırmak yayınevi
- 7 - Karadeniz Harun "Eğitim Üretim İçindir."